

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

Előfizetési árak:
A kiadóhivatalban átveve:
Egész évre 8 frt — kr.
Negyedévre 2 „ — „
Helyben házhoz hordva:
Egész évre 10 frt — kr.
Negyedévre 2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:
Egész évre 12 frt — kr.
Negyedévre 3 „ — „

NAGYVÁRAD, január 13.

Gazdák parlamentje.

(T. N.) Kevesen vannak, a kik ma azt mernék állítani, hogy a parlamentarizmus beváltotta mindazt, mit tőle vártak. Éppen ellenkezőleg, azoknak száma szaporodik, a kik az ellenkező véleményben vannak. Ezek, az anyagi érdekeket leszámítva, hanyatlást látnak jóformán mindenütt és felelőssé teszik érte a parlamenti kormányformát. A beavatottak tudják, hogy az a helyzet, melyben a közérdek érvényesítése csupán a hivatalnokok köteletségévé lesz, a midőn az okos polgár az, ki megbizik a kormányban s a földi gondviselés orgánumát látja benne; midőn a nép, a törpe kisebbséget leszámítva, anyagi érdekein s a magánélet örömein túl mivel sem törődik, tulajdonképpen a szolgaság De tudják azt is, hogy ettől az állapottól éppen nem vagyunk messze, sőt a jelek arra mutatnak, hogy ebben az irányban napról-napra tovább haladunk. Ha a törvényt bizonyossága nem üres hang, a nemzeti hanyatlás lejtőjére jutottunk.

Igaz, hogy ez nem csak mi nálunk van így. De ha politikai tekintetben mi valóban a kontinens angoljai vagyunk, akkor legkevésbé lett volna szabad ez elzúllásnak nálunk lábra kapni. Hiányzott azonban itt is az az erkölcsi erő és politikai iskolázottság, a mely mellett talán sikerült volna a terjedő epidémiával szemben állani. Máshol az általános választójogot, tehát az éretlen tömegek beavatkozását teszik felelőssé a mutat-

kozó bajokért. Nálunk, a csaknem oligarhikusan korlátozott választójog országában nem csekélyebb az elzúllás és nem kevésbé vigasztalan a hanyatlás, mint bárhol másutt. Szomorú bizonyíték ugyan a rendszer ellen, ha az alsó rétegeket évtizedek elmúltával sem veszik föl az alkotmány sáncaiba, de bizonyos, hogy a bajt még ezzel sem lehetne orvosolni. Meg van ez a suffrage universel hazájában épp úgy, mint minálunk.

Érdekes föladat tehát kutatni, hol székel a baj? Erre vállalkozott az az okos francia, a kinek nézeteivel akarunk foglalkozni.

Kötelességünk ez annnyival inkább, mert a fejlődés szükségszerű követelménye, hogy a választás reformjával előbb-utóbb a vezető egyének vonakodása mellett is foglalkozzunk. Az elmék előkészítése tehát nem lesz fölösleges munka.

A parlamentarizmus elzúllása, mondja *Benoist*, eléggé nyilvánvaló. Sőt a dolgok odáig fejlődtek, hogy vén parlamenti emberek is ütök immár mellüket azokért a hibákért, a melyeket elkövettek. Ezekre a még mindig diszkrét panaszkokra az ország csodálatos némasággal felel. A parlament tesz-vesz, kormányokat emel vagy bukhat, az ország mindebben részt sem vesz, meg sem mozdul. Valóban nem lehet tudni, vajjon mi nyugtalanítóbb, a parlament konvulziói-e, vagy pedig a nemzetnek ezen részvéltensége?

Ez Franciaországról van mondva, de lényegében véve teljesen reá illik a mi állapotainkra is, azzal a módosítással, hogy a mi parlamentünk kormányokat bukhatni nem bír és háborgásaiiban is kevés olyan momentum van, a mi tiszteletet parancsolna. Nemzetünk némasága és közömbössége azonban, ha lehet, még nagyobb, mint a francziáé.

A parlament helyzete s a nemzet némasága közös forrásból ered és azt mondja, hogy az élet ereje kiapadóban van s ez állapotok nem tarthatnak soká. Ebben a tekintetben nem igen van nézeteltérés, de arra nézve, miként kell ezen a helyzeten segíteni, igen.

Az általános választójogot és vele a nemzetet szervezni kell oly módon, hogy a képviselőt a nemzet életét képviselje, meg legyenek tehát benne azok a különböző tényezők, melyek az életben szerepelnek. Ekkor való és igaz lesz. Képviselnie kell nem csupán a véleményeket, hanem a jogosult érdekeket is. Miként? az a nagy kérdés. Hajdan a vármegyék, városok és rendek voltak képviselve, a mai rendszer szerint az egyén, kiválasztva mindattól, a mi őt környezi, tehát a való étettől. Nem volna e lehetséges egy vegyes, a mainál tökéletesebb rendszert létesíteni? Igen.

Olyan szervezetet kell teremteni, a melyben az egyén azon csoport kebelében a melyhez tartozik — groupe professionnel — képviselve legyenek a törvényben elősorolandó testületek. Ily módon kitölthető lesz az az űr, mely ma az egyén és állam közt tátong.

Ezen elven az alapuló alsóházba a képviselőket a szakok szerint beosztott polgárok választanák. A beosztás történhetné az alábbi hét kategóriába:

mezőgazdaság; ipar; közlekedés, posta és táviró; kereskedés; közigazgatás; liberális pályák, járadékosok.

Tíz millió választót és 500 képviselőt véve föl, 20,000 választana egyet, a fősztás meggyéknént történnék: azon csoportok, melyekben a választók száma nem űti meg a fenti számot, együttesen választanának. Ennek a tervzetnek elfogadása mélyre menő változásokat idézne elő. Ma a francia alsóház a következő elemekből áll:

38 gazda, 49 iparos, 32 kereskedő, 22 a force publique tagja, 43 közigazgatási hivatalnok, 296 a liberális pályán él (ügyvéd, orvos, stb.) 97 járadékos.

Az új kamarában pedig esnék a mezőgazdaságra 225 képviselő, az iparra 164 képviselő,

A „TISZÁNTÚL“ TARCZAJA.

A gardedámok.

Irta: Mendelényi Béla.

Óriási oszonna volt. A hangulat pedig mindig emelkedett. A bohéme-kompanya teljes mérvben kirugott a hámból. Pupák a zongoránál ült és csodálatos ellentétben a komoly zene iránt eddig elárult intenczióival, pazar bőkezűséggel verte a zongorát, közmegelegedésre interpretálva a „Fagygyertyát égetek én . . .“ kezdetű nótát.

A házi asszony a teát töltögette. Ebben buzgón segítkezett neki egy irodalmár, a ki benső hajlamaival megegyezőleg előleget kért mindenféle euni-és inni valóból.

A társaság többi tagjai részint énekeltek, részint táncoltak.

A csöpp kis szalon fenekestől felfordult. A szőnyegek borzalmas össze-visszaságban a sarokban heverték; a karosszékek nem különben.

Tíz óra tájban aztán feltűnedeztek a látóhatáron a szigoruan józan elemek: a kísérők. Hasztalan volt minden alkudozás. A társaság felbomlott.

A hölgyeknek hosszú viaskodás után sikerült végre felöltöket, sáljaikat és kalapjaikat kikönyörögni az ifjuság karmai közül és ezzel megindult a haza felé való zónázás.

Ő is haza készült. Igen, ő is. Hogy szőke volt-e, vagy barna, alacsony-e magas-e — minek ezt részletezni.

Aranyos volt, czipője orrától fel, egészen a fru-fru-jáig

Az irodalmár, meg a Pupák szívük mélyéből meg voltak erről győződve. Azért is maradtak vissza.

S mikor az Ő-t érdeklő kíséret csak egyre késett, kereken kijelentették mindketten, hogyha a világ egyetem tótágast áll is — hazakísérik Őt, teljes tisztelettel.

— Nagysád, mondá az egyik komolyan, meg lehet róla győződve, hogy semmi kifogása nem lehet ellentünk.

— Micsoda! kiáltá a Pupák, az volna még csak a szép!; — kiirtom a föld színéről még azt is, a ki akadályt mérészel gördíteni haza felé való utunkba.

Az aranyos habozott egy kicsit. Bizalmatlanul nézte az önként ajánlkozó két bohéme-t.

— És miért ne lehetnének ez egyszer gardedámok is? — éppenséggel nem látom be, hogy miért ne? . . . Meg aztán, ugy is rövid az út, roppant rövid.

— Egy ugrás az egész!, mondá a Pupák.

— De fogadják, meg, hogy tisztességesen viselik magukat, — szabta meg a föltételt az aranyos.

— Esküszünk!, mondták egyhangulag a fogadalomra felhívottak.

— Am jól van, menjünk hát, — szólt nehéz szívvel az aranyos.

Megindultak.

Fölséges holdas éj volt. A kihalt utcákon sejtelmes csönd honolt mindenütt.

Az aranyos szapora léptekkel sietett, — mellette jobbról-balról a két gardedám, rémségesen komoly arcczal és ünnepélyes csöndben.

— Lássá nagysád, — szólt hirtelen az irodalmár, mennyire kár volt aggódnia?

— Igaza van, mondá az aranyos, meglepőleg jól viselik magukat.

— Tudtam én azt, hogy így lesz.

— Mondok valamit!, kiáltott a Pupák hirtelen, és megállt.

— Nos?

— Fussunk versenyt!

— Nini, szólt az irodalmár, nem is rossz ötlet.

— Szent Isten!, csak nem akarnak itt versenyt futni?

— Hát nagysád nem fut? kérdé mély fájdalommal az irodalmár.

— Én? megőrültek? — borzadt meg az aranyos.

— Azt nem, szólt keserűen a Pupák, — hanem ide becsöngetek!

És hatalmasan megrángatta az éppen kezégyébe eső csengőgombot.

a kereskedésre 48 képviselő, a közlekedésre 17 képviselő, a hivatalnokokra 8 képviselő, szabad foglalkozásokra 13 képviselő, a járadékosokra 25 képviselő.

Az ügyvédek, orvosok, tanárok és hivatalnokokkal szemben, kik ma dominálnak, a gazdák jutnának többségre.

A felsőház vagy senatus ellentétben a kamarával, melynek tagjait a polgárok egyenként választanák, a testületek küldötteiből alakították. Ezek a testületek közé az egyetemek, kereskedelmi és egyéb kamarák, de e mellett a szindikátusok is fölvétetnének. Az új szervezetből nem volna szabad hiányozni semminek, a mi a nemzeti élet eleme és tényezője. A törvényhozó testület csak is így emelkedhetnék föl valóban a nemzeti élet képviselővé. Azon a váltáson, melyben a parlamentarizmus ma sínlik, gyökeres reformok nélkül nem lehet segíteni. E váltás az anarkiához vezet s az anarkiával szemben csak a szervezkedés segíthet. A szervezkedés elemeit az élet adja meg s a nemzeti képviselet mit sem ér, ha nem tükre a nemzeti életnek.

Körülbelül ezek az okos francziának nézetei és javaslatai, melyeket a magyar parlamenti élet jelen állásában kötelességünknek tartottuk közölni olvasóinkkal. Csak a fővonalokra szorítottunk, azon fölfogásból kiindulva, hogy a részletek addig, míg csak az elvi kérdéssről van szó, megtehetően mellékesek. Nincs kétségünk az iránt, hogy a fenti javaslatok sok bajon segítenének, bár nem vagyunk abban meggyőződésben, hogy minden jól fog menni, ha az intézményeket megváltoztatjuk. A baj tulajdonképpen bennünk van és abban, hogy a demokratikus társadalmak ideáljai, rendszerint nagyon alantjárók, az anyagi érdekek előmozdításában ormolnak, alárendelve ennek minden mást. Míg e tekintetben nem áll be javulás, addig az intézmények reformja keveset segít. Elismerjük azonban, hogy a parlamenti viszonyok ma nem egy országban türethetlenné és azokon sürgősen segíteni kell.

A választójognak kiterjesztése, sőt általánossá tétele iránt nem rég nálunk is indult meg mozgalom, a mely azonban a múlt év elején a fővárosban megtartott nagy demonstráción túl semmi kézzel fogható eredményt felmutatni nem bírt. Kitaratóbb agitációt folytatnak ez irányban a magyarországi szocialisták, a nélkül azonban, hogy kivánalmaik jogosultságáról azokat, a kiknek kezébe ez idő szerint az ország ügyeinek vezetése le van téve, megtudták volna győzni. Ezek és hasonló törekvéseknek sikerét föltétlenül nagyban gátolja az a tapasztalat, hogy az általános szavazati jog, a mint azt a francia nemzet példája mutatja, éppen nem bírja orvosolni a bajokat, sőt újakat szül.

Benoist műve épp azért nagyon becses, mert rá mutat arra, hogy ez másként nem is igen lehet és legalább a kontinentális nemzeteknél külön szervezetet kell teremteni, hogy a jogosult érdekek érvényesülését oda emeljük, a hol annak állani kellene. A Benoist által ajánlott, vagy hasonló elveken nyugvó reform nagy változást idézhetne elő és első sorban megjavíthatná a mezőgazdasággal foglalkozó osztályok képviseletét is, a mire oly nagy mértékben van szükségünk.

Igaz ugyan, hogy a mi törvényhozásunk tagjainak nagy része ma is olyan egyénekből áll, a kik többé-kevésbé közvetlenül érdekelve vannak a mezőgazdaság emelkedésénél vagy hanyatlásánál. Mindamelllett kétségtelen, hogy egy a törvényhozásban, valamint a közéletben a merkantilérdek uralkodik és érvényesül lépésről-lépésre. Érdemes kutatni miért?

A mi törvényhozással foglalkozó gazdáink mindenekelőtt azt állítják, hogy ők a nemzetnek s általános nemzeti, nem pedig osztályérdekeknek képviselői. Ily módon engedik háttérbe szorítani a mezőgazdaság kivánalmait, feledvén azt, hogy azoknál a kívánásoknál, melyeknek megvalósításától a nemzet 70—80%-ának léte és jövője függ, mi sem áll közelebb a nemzeti érdekekhez. A bajt minálunk még inkább fokozza az, hogy a törvényes biztosítékok hiányát nem pótolja éber és a nemzeti czélok iránt érzékkel bíró közvélemény, mely a törvényhozást ellenőrizzve, annak helyes ösvényre térését biztosítani tudná. A napisajtó ma nagy részben a pénz urainak, a plutokráciának s a politikai hatalom vele szövetkezett birtokosainak kezében van, igazi föladatát teljesíteni tehát immár képtelen.

Azok a nézetek, melyek a törvényhozók fejét betöltik és tetteiket kormányozzák, ritka eseteket kivéve, alig különböznek azoktól, melyeket a napisajtó, tudásuknak az egyetlen forrása, perczről percze oly szívóssággal zug fülükbe, hogy mások meghallgatását rájuk nézve szinte lehetetlenné teszi. Nem lévén senki által felelősségre vonhatók, teszik azt, a mi nekik leginkább kényelmes, sokszor a mi leghasznosabb, nem pedig a mi a nemzetnek legigazibb érdeke. Így áll elő aztán az az igen veszedelmes állapot, hogy a nemzet legerősebb rétegeinek, a mezőgazdaságnak és kisiparnak érdekei képviselve nincsenek. Ellenben a börzével szemben oly erős a szolgáló érzés, hogy például a rég ígért és megérdemelt börzeadó a kormány megszavaztatni és életbeléptetni nem meri.

Teljesen megváltoznék a kép, ha a törvényhozók, mint a mezőgazdaságnak, a kis iparnak stb. képviselői ülnének a Sándor-utcai palotában. Ez esetben nem kerülhetnék el azt, a mit ma oly könnyű kézzel hártanak el magukról hogy tudniillik tanulmányozzák kiküldöik ba-

jaik és az azok orvoslására vezető utakat. Más tartalmat nyernének törvényeink, a melyeknek főrésze ma az állam pénzügyi szükségének fedezésére, a plutokrácia érdekeinek előmozdítására irányul. Ezekhez csatlakoznak — a mi szintén jellemző — a büntetőjogi reformok és az állam közegeinek meg nem szünő szaporítása.

Ellenben hiába követeljük évek óta a szövetségi törvényt, a kisiparosok érdekeinek fölkarolását, az ipartörvénynek annyira szükséges reformját. Ha igazán nemzeti érdekekről van szó, a Sándor-utczában rendszerint csendes minden.

Városi közgyűlés.

— Első nap. —

A villamos csata megtörtént tegnap délután a városházán. A városatyák erősen érdeklődnek az ügy iránt, mert a többi tárgyak miatt aligha annyian fejfáradtak volna a kellemetlen, lueskos időben.

Ugy történt, a mint előre megirtuk; ezáltal sem határozott érdemlegesen a törvényhatóság, hanem újabb ajánlat beadására ösztökéli a vállalkozókat. De hogy is lehetett volna most határozni, mikor ismét a budapesti társulat van előnyben!

Kimondották azonban, hogy nem engedik a januárt elmúlni, mielőtt határoznának, azonban elég okunk van hinni, hogy ez is csak olyan határozat, mint már nem egy.

Azt azonban örömmel tapasztaltuk, hogy a törvényhatóság tagjainak jó része nem hajlandó minden áron a közúti szekerét tolni, hanem elismeréssel van a budapesti társaság iránt, mint aki egyedül teremtette azt a kedvező helyzetet, a melyre Hlatky Endre is azt mondta:

Hála Istennek!

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

B e ö t h y László főispán elnökölt.

Jelen voltak:

Dr. Baróthy Ákos, dr. Bozóky Alajos Bozóky Béla, Guttmann József, Hlatky Endre, dr. Hoványi Gyula, Kaczián Károly, Kékus Vidor, Mezey Mihály, dr. Molnár Imre, Pallay Lajos, Ritoók Zsigmond, dr. Sipos Árpád, Stark Gyula, Szokoly Tamás, dr. Várady Zsigmond, Schöpflin Ágoston, Andriksa Károly, Beczkay Lajos, Bertsey György Csobánecz Lajos, Déry János, Fekete László, Ho-

— Most futhatunk!, suttogá szemrehányó hangon az irodalmár.

Futottak is vagy 50 lépést.

A P u p á k előljárt; valósággal nyargalt.

Vad rohantában azonban nem mulasztotta el, hogy még vagy 10 helyen be ne csöngessen.

— Ne csöngess már!, harsogott utánna az irodalmár, a ki sokallta már a futást.

— Ez szörnyűség!, tört ki az aranyosból a neheztelés.

— Nagysád, tudja mit?, — menjünk lassan. Tegyük úgy, mintha nem is ismernők azt a vadszamarat.

Ez volt tényleg a legokosabb. De gondolhatják, hogy azért éppen nem volt kellemes az utazás. Lépten-nyomon kinyitott egy-egy kapu és vad-álmós házmesterek és házmesternők hajoltak ki az utcára.

Kórusban morgott, szitkozódott valamennyi.

— Ez már mégis gyalázat!, szólt az egyik.

— Ha vóna bennük egy csöpp böcsület érzés, hát a föld alá bujnanak szégyenletükben!, mondá a másik.

— Van is ezekben!, szólt a harmadik.

— Rendőröket köllene hini!, süvölté a negyedik.

Az aranyos sápadt volt a haragtól.

Az egyik utcásarkon előkerült a P u p á k. Egy gesztenye-sütő katlanja előtt állt és stentori hangon rendelkezett.

— Mit csinálsz, örült?, kérdé dühösen az irodalmár.

— Gesztönyét süttetek!

— Most?

— 2 forint árát!, szólt hideg nyugalommal a P u p á k, — ő nagyságának.

Az aranyos elnevette magát.

— S maga megvárja, míg az mind megsül?

— Meg. Ha reggelig tart is!

— No; én nem, — szólt az irodalmár, — menjünk.

— Menjünk, — szólt a P u p á k is.

— De hát instálom, mi lesz a gesztenyével?, már süll!, — szólt rémülten a gesztenyész.

— Süsse meg!, intett elutasítólag P u p á k.

— De ne tessék hát bolonddá tartani az embert!

— Ács! mondá hidegen Pupák.

— Hé, rendőr!, üvöltött a gesztenyész.

— Re-e-endőr!, üvöltött a P u p á k is; fussunk!, fordult hozzánk.

Futottak vagy 3 utcán keresztül.

Legelő mindenütt a P u p á k, ki hűségesen becöngött a közbeeső kapuknál.

Eltulladva érkeztek haza. P u p á k már addig felverte az egész háznépet. Végig döngette az összes ablakokat és a rémülten előtűnt bennlakóknak udvariisan »jóestét« kívánt.

A jámbor lakosság nem tudta elképzelni, hogy miféle szerencsétlenség történt.

Az irodalmár nekidőlt a kapunak, rázta és mély felindultsággal kiáltozta:

— Nyissák már ki! Nyissák ki, míg nem késő!

Az aranyos majdnem elájult ijedtében.

A kapu hirtelen kinyitott és megjelent a mama.

— Mi történik itt? kérdé és az idylli csoportozatra meredt.

— Nagyságos asszonyom! — szólt ünneplésesen az irodalmár, haza kísértük kedves leányát.

— Nagyságos mama!, szólt érzéssel a P u p á k, engedje meg, hogy kezet csókolhassak.

— Távozzanak!, szólt szigoruan a mama és magasra emelte mindkét kezét; te pedig fordult leányához és befelé mutatott, egy-kettő!

— Távozzunk?, szólt megrendülve az irodalmár.

— Mehetünk a pokol fenekébe, mondá P u p á k.

— Ég önnel, nagyságos asszonyom!, — s ezzel az irodalmár borzalmas ivben meghajolt.

— Szervusz mama!, kiáltá a P u p á k és esókot hintett, számtalant.

Ezzel azután a két gardedám távozott.

De nem végleg.

Egy kávéházban haditanácsot tartottak és

ványi Géza, Ländler Ferencz, Mészáros József, Mihálovics János, Milibák József, Papp István, dr. Radó Ignác, Reismann Mór, dr. Sarkadi Lajos, Stern Herman, Weisz Károly, Amigó Mór, Frankl Lázár, dr. Friedländer Sámuel, Gábel Jakab, Gyalokay Lajos, dr. Moskovits József, Smetka György, Serényi Gusztáv, Ternyei Antal, Ullmann Izidor, Aufrecht Mór, Balogh Döme, Bartsch Sándor, Czegléd Sándor, Farkas Izidor, Hering Sándor, Hillinger Lipót, Huzella Gyula, Ince Lajos, Janky József, ifj. Kohn Sámuel, Kunz Gusztáv, Léderer Dávid, Lévy Zsigmond, Löblé Henrik, Mandel Adolf, Mihelji Adolf, Mihelji Pál, dr. Munk Béla, Munk Jakab, Müller Salamon, Nyíry György, Papp György, Schenker Mihály, Sztarill Ferencz, Rendes Vilmos, Steiner M. Albert, Rimanóczy Kálmán, dr. Sonnenfeld Zsigmond, Száhlender Károly, dr. Vári Szabó Béla, dr. Bulyovszky József, Rácz Mihály, Komlóssy József, ifj. Rimler Károly, Papp János, Bordé Ferencz, Dus László, Tóth Márton, dr. Grám Károly, Hegedüs Géza, Ragány János, Szüts István.

Mindjárt a közgyűlés megnyitása után Rácz Mihály főjegyző felolvasta a polgármester havi jelentését, melynek a közigazgatásra vonatkozó részét már közöltük.

Megemlíti még a jelentés, hogy december hóban a köz és gyámpénztárt váratlanul megvizsgálták s mindent rendben találtak.

Tudomására hozza a polgármester a törvényhatóságnak, hogy a biharmegyei orvos egyesület a bábaképezde és dr. Konrád Márk tiszteletére jubileum ünnepélyt rendezett s dr. Konrádot a város nevében üdvözölte a polgármester.

A »Budapesti Napló« szerkesztősége Karácsonykor 100 darab apró babot küldött a városhoz, melyet az árvaházak és iskolákban kiosztott a polgármester.

Végül néhány kisebb adományokról emlékezik meg jelentésében a polgármester.

A jelentést tudomásul vették s az adományokért köszönetet szavaztak.

A házaló kereskedés ellen.

Szokolay Tamás a jelentés kapcsán interpellációt intézett a tanácshoz. A házaló kereskedés eltűlését már két évvel ezelőtt korlátozni akarta a törvényhatóság s azóta az ügy alszik. Kérde, hogy szándékozik-e a tanács a jövő közgyűlésre erre nézve szabályzatot előterjeszteni.

Ifj. Rimler Károly főkapitány válaszolt az interpellációra. A kérdést már tárgyalták, de ismét visszaküldték a kamarához. Jelenleg a kapitányi hivatalnál van — nem hosszú idő óta, s reméli, hogy a jövő közgyűlésre előterjesztheti a tanács.

A választ tudomásul vették.

megállapították, hogy ki kell reperálni a becsületet. Bocsánatot kell-kérni az aranyostól!

Az ötleten aztán annyira fellelkesültek, hogy felkerekedtek — lehetett úgy 3 óra körül, éjjel — és elszánt léptekkel egyenest az aranyosok lakása felé tartottak.

A csipkefüggönyös, virágos kis ablakot hamarosan megzörgették. Mély csend.

— Nem nyitja ki, mondá a Pupa k.

— Nem ám, szót az irodalmár.

— Mást ajánlok.

— Mit?

— Énekeljük el neki a »Sirtam eleget utánnad«-ot, duettben.

— Ez az.

Rá is gyujtottak.

Kezdetben még csak a pianissimó tisztességes határai közt mozogtak, de a dallam hamarosan erősülni kezdett.

Eppen tizenötödször kezdtek a szép dalba, mikor feltűnt az utca végében egy rendőr.

— Te, ez ide tart! — mondá 12 taktus szünetet tartva — az irodalmár.

— Fussunk!, vélte a Pupa k.

Ugy is lett.

Elvágattak a holdvilágos éjben, — szivükben azon meggyőződéssel, hogy tökéletes munkát végeztek s megféleltek mindazon társadalmi és esztétikai követelményeknek, a melyeket a gardedámok személyiségéhez fűz a közfelfogás.

Két régebbi interpelláció.

Bordé Ferencz tanácsos válaszolt két interpellációra, a melyeket a múlt havi közgyűlésen intéztek a tanácshoz.

Az egyik interpellációt Hoványi Géza mondotta az iránt, hogy a gázvilágítás felszerelési tárgyainak van-e egység ára.

Bordé Ferencz hivatkozott arra, hogy a felszerelési tárgyak egységárait évről-évre kell megállapítani, azonban 1873. óta nem lett az megállapítva. Most megalakították a világítási, csatornázási bizottságot, melynek ő az elnöke. Megteszi az intézkedéseket hogy az egységárak rövid idő alatt megállapíttassanak.

A másik interpellációt Smetka György intézte ugyancsak a decemberi közgyűlésen a polgármesterhez. Azt kérte, hogy a v-velencei piacon ne szedjenek helypénzt s az oda bejövő eladók ne fizessenek vásárvámat.

Bordé Ferencz válaszában kifejti, hogy a város károsodása nélkül a kérelmet teljesíteni nem lehet.

A válaszokat tudomásul vették.

A város 1898. évi legtöbb adót fizetőinek névjegyzékét elfogadták.

A v-velencei választó kerületben törvényhatósági tagnap választott dr. Kurländer Ede választását igazolták.

A belügyminiszter a járványkórházi felügyelő kinevezésére hozott határozatot jóváhagyta.

Tudomásul vették.

A város alapítványi helyei.

Rácz Mihály főjegyző előterjesztette a honvéd hadapród-iskoláknál Nagyvárad városa által létesített 8 alapítványi hely alapító oklevelét. Az alapító levél szerint ha valamikor nem töltetik be mind a nyolcz alapítványi hely, az üres helyre eső összeg gyümölcsöztesendő mindaddig, míg egy alapítványi összegre megnő. A bemutatási jogot a város fenntartja magának.

Dr. Várady Zsigmond tulzott könnyelműségnek tartja a 8 hely megszavazását, de már tul vagyunk rajta.

Indítványozza, hogy az alapító oklevél oda módosíttassék, miszerint az esetben, ha nem lesz betöltve mind a 8 alapítványi hely, az esetben ne fizesse a város az alapítványi díjat.

Dr. Friedländer Sámuel más véleményben van s az alapító oklevelet elfogadja eredeti szövegében.

Mihelji Adolf indítványozza, hogy a bemutatást az alapítványi helyekre a törvényhatóság magának tartsa feut s a közgyűléseu gyakorolja.

Az eredeti szövegben fogadták el az oklevelet a Mihelji Adolf módosításával.

Az állandó bíráló választmányt 3 évre Rádli Ödön, dr. Várady Zsigmond, dr. Sipos Árpád, Janky József és Miskolczy Barna tagokból alakították meg.

Többen hangoztatták Szokolay Tamás nevét, de szavazásra nem került a dolog.

A számonkérésébe Hlatky Endrét és dr. Sipos Árpádot választották be.

A borellenőrző-bizottságba Lévy Zsigmondot elnöknek, Molnár Lajost és Czegléd Sándort tagoknak nevezte ki a főispán.

A központi választmány jelentését az 1898. évi választók névjegyzékére vonatkozólag — elfogadták.

Tudomásul vették a vámkezelés eredményéről előterjesztett jelentést.

Harcz a villamosért.

Ezután következett a közgyűlés legfontosabb legérdekesebb tárgya: a villamos vasnta beadott pályázatok elbírálása.

A tanács előterjesztette a villamos vasut építésére beterveztett pályázatokat, s mint előnyösebbet, a nagyvárad közuti vasut ajánlatát javasolta elfogadásra.

Felolvasták a szűkebb bizottság jelentését, a melyben aprólékosan ki van mutatva, miben előnyösebb a közuti vasut ajánlata a budapesti társaság ajánlatánál. A jelentésben a közuti legkisebb előnye is erősen fel van tüntetve.

A jelentés felolvasása után dr. Bulyovszky József polgármester bejelentette, miszerint a közgyűlést megelőzőleg a budapesti társaság újabb ajánlatot adott be Kivánja-e a bizottság ennek felolvasását.

Szokolay Tamás: Nem csak felolvassuk, de el is fogadjuk!

Az ajánlatot éljenzés, tetszés között olvasták fel. A közuti vasut pártolói leverten hallgatták a budapesti újabb ajánlatát.

Az ajánlat szerint a budapesti társaság teljes egészében elfogadja mindazt, amit a közuti legutóbb megajánlt, az összes módosítások és magyarázatokkal együtt. Azonkívül kijelenti, hogy 1933. évtől fogva a v-velencei templom-tértől a v-velencei állomásig vezetendő vonal használatáért a városnak évenként 5000 frt használati díjat fizet. (Éljenzés.) Lemond arról, hogy a szükséges vizet a város adja. Kötelezi magát, hogy a villamos telep részére adandó bármely területért 200 ezer koronát fizet a városnak. (Éljenzés, taps.)

A zaj, tetszés nem akartszünni, úgy, hogy a főispán figyelmeztette a közgyűlést a higgadt magatartásra.

Hlatky Endre szólalt fel először. Örömet fejezte ki, hogy a város olyan eredményt ért el, a milyent senki sem remélt. Hosszas fejtegetés után javasolta, hogy ne fogadják el egyik ajánlatot se, hanem egy rendkívüli közgyűlést hívjanak össze a kérdés eldöntésére. (Zaj, ellentmondások.) Bizonyos határidőre adjon be mindenik pályázó újabb zárt ajánlatot, de már most mondják ki, hogy további pótajánlatok azután figyelmen kívül hagyatnak; azokat fel sem bontják. Végül kifejti, hogy miért volt a nagybizottságban ellene a halasztásnak, s most mégis újabb halasztást indítványoz.

Hoványi Géza ismerteti az ügy eddigi mozzanatait. A budapesti legelőször is kész szerződést adott, míg a közuti csak általánosságban pályázott. Részletesen czáfolja Hlatky Endre beszédét. Védi a budapesti társulatot az ellen a vád ellen, mintha csak a közuti pályázatát akarta volna megtudni. Ellene van az újabb halasztásnak.

Dr. Friedländer Sámuel vádolta a bizottságot. A megajánlt nagy összeget nem tartja semminek, mert a %, jutalék helyett tarifa leszállításról kellett volna gondoskodni. Indítványozza, hogy nyilatkozatot kérjen a pályázóktól arra nézve:

1. mily összegű részvénytökével akarja a vasutat kiépíteni;
2. milyen bruttó jövedelem esetén kötelezik magukat a tarifa-leszállítására;
3. bérletjegyeket milyen feltételek mellett fognak kibocsátani.

Ezeknek a pótlásával az elhalasztás, vagyis Hlatky Endre indítványa mellett van.

Kunz Gusztáv az elhalasztás mellett érvel. Fel kell mindkettőt szólítani, hogy újabb ajánlatot adjanak be.

Szokolay Tamás tisztában van azzal, hogy mindenki tudja, melyik társulatra szavaz. A budapesti társaságnál anyagi tehetség, szakértelem, komoly szándék meg van, míg a közuti csak most akar szervezkedni. Ne halaszták el a kérdést, hanem döntsenek most.

Dr. Molnár Imre vádolja a nagy és ad hoc bizottságot, hogy ellenszenvvel volt a bu-

dapesti társulat iránt. Kész akarva oly rövid időt szabott, hogy az a karácsonyi és újévi ünnepek miatt, mikor az igazgatók nincsenek együtt, nem készülhetett el az ajánlattal. De ha már ennyire van a dolog, pályázzon még egyszer és utoljára mindakettő.

Hlatky Endre védelmére kelt a bizottságoknak.

Mihelfi Adolf: a város érdekében nem szabad új ajánlatot kérni, mert akkor az eddigi nem köti a pályázókat. Január 27-re tűzzenek ki rendkívüli közgyűlést s mondják ki, hogy január 20-ig adhatnak be ajánlatokat. Akkor 1 hét alatt a bizottság előkészítheti az ügyet.

Szokolay Tamás azt kívánja, hogy mindkét társulat mutassa ki, hitelesen mennyi tőkéje van a társulatnak.

Szavazásra kerülén a sor 43 szóval 35 ellen kimondották, hogy *ezuttal nem döntenek, hanem rendkívüli közgyűlést tartanak s újabb ajánlatokat január 20-ig lehet beadni.* Később nem fogadnak el semmi ajánlatot. A többi indítványokat elvetették.

Az alsófoku keresk. iskola.

Még le sem csillapult az izgatottság, a melyet a villamos vasút ügye keltett, egy érdekes ügy került a tanácskozás rendjére.

A miniszter elrendelte még a tavaszon, hogy az alsófoku kereskedelmi iskola Propper N. János vezetése alól kivétsék s a város kezelje.

A közgyűlés azonban még a folyó tanévben az eddigi állapot fenntartása mellett nyilatkozott.

A miniszter azonban újabb elrendelte, hogy még a tanév folyamán, már február 1-én vegye saját kezelésébe a város az iskolát.

A tanács javasolja, hogy február 1-től az alsófoku tanonciskola a közs. polgári iskolába helyeztessék át. — Ezuttal a Propper részére megszavazott 1500 frt második felét, mely bírólagon le van foglalva, vonják meg Propper től.

Propper N. János egy beadványában kéri, hogy indítsák meg ellene a fegyelmi eljárást, amiből kitűnik, hogy megfelelt-e kötelességének s míg a vizsgálat tart, hagyják függőben a miniszter leiratát. Hallgassák meg legalább, hogy vád vagy elismerés illeti-e.

A másik beadványt a keresk. Csarnok intézte a városhoz. A beadvány felsorolja annak a káros voltát, ha most átvizik az iskolát más kezelésbe. Tervbe van véve, hogy a Csarnok közelebb felső kereskedelmi iskolát állít fel s így fontos reá nézve az, hogy az alsó foku kereskedelmi iskolát megkapják-e kezelésbe.

Végül kijelenti a Csarnok, hogy a város által megszavazott félévi összegért a hátralevő néhány hónapra átvesszik ők az iskola kezelését.

Gábel Jakab nem hallott soha a felügyelet teljesítő közegektől panaszt s ezért nem is lehet abban az iskolában olyan szörnyű állapot. Indítványozza, intézzenek felterjesztést a miniszterhez, hogy a folyó tanév végéig tartassék fel a jelenlegi jogviszony.

Dr. Bulovszky József felemlíti hogy a város által megszavazott 1500 frt fele le van foglalva s így nem jár rendeltetésére. Mi lesz ezzel. Ajánlja a tanács javaslatát.

Dr. Molnár Imre tagja a felügyelőbizottságnak s jelen volt többször a vizsgálatokon. A vádakot soha nem tapasztalta. Propper iskoláját ugy is átkarja adni a városnak vagy a Csarnoknak. Nem pártolja a tanács javaslatát, hanem felkérné a főispánt, hogy világosítsa fel a minisztert, miszerint a tanév végéig ne bolygassa az iskolát.

Hozzá szólottak még a kérdéshez Jankó József, Hoványi Géza, Hlatky Endre, a felterjesztés mellett, míg dr. Várady Zsigmond és Ragány János a tanács javaslatát pártolták.

Szavazással döntöttek. 27 szóval 25 ellen elhatározták, hogy felírják a miniszterhez a jelenlegi állapotnak a tanév végéig leendő fenntartása iránt.

Az idő nagyon előre haladván, elnöklő főispán a hátralevő ügyek tárgyalását ma délutánra tűzte ki.

Előfizetési felhívás.

Negyedik évfolyamába lépett a **Tiszantul**. A nagy közönség megismerte, megszerette és felkarolta a lapot. Nincs szükség azért hosszas programra.

A politikában pártoktól függetlenek vagyunk. Ha azt látjuk, hogy a kormány intézkedése igazán az ország javát akarja előmozdítani, nem habozunk helyeselni és támogatni azt. De ha törvényben gyökerező jogainkat támadja, ha a kath. vallás ellen tör, ha az ország és polgárainak javával ellenkezik: — nem késünk felemelni tiltakozó szavunkat.

Az iparos és gazdasági érdekeinek védelme a nemzetközi tőke tulajdonosai ellen, a tisztességes munka és a munkások védelme a hazátlan szocial-demokraczia jogtalan követeléseivel szemben — a mi programunknak lényeges részét képezik.

Hazafias nemzeti és vallásos szellem minden irányban a mi jelszavunk.

Társadalmi, megyei és városi ügyekben nem klikk, sem magán érdeknek helyet nem adunk.

Költséget és fáradságot nem kímélve azon iparkodunk, amint tettük eddig is, hogy a főváros, a külföld és a vidék eseményeiről idejében, híven, lelkiismeretesen és részletesen értesítsük olvasóinkat. Országgyűlési és távirati tudósításainkat a vidéknek egyetlen lapja sem mulja felül.

A jó irányú szépirodalomnak előmozdítása gondoskodásunk és áldozatkészségünk kiváló tárgyát képezi.

Meggyőződhetett a közönség, hogy kiadóhivatalunk mily nagy áldozatot hoz, midőn ily magas színvonalon álló lapot ad olvasói kezébe. És azért remélhetjük méltányolni és támogatni fogja ebbeli törekvését kiadóhivatalunknak és szerkesztőségünknek.

Lapunk előfizetési ára újévtől kezdve 2 frral magasabb lett ugyan, de még mindig olcsóbb bármelyiknél.

Az előfizetési árak a következők:

Helyben kiadóhiv.-ból átvéve:	Helyben házhoz hordva:
Egy évre 8 forint.	Egy évre 10 forint.
Negyed évre 2 forint.	Negyed évre 2 frt 50.

Vidékre:

Egy évre 12 forint. | Negyed évre 3 forint.

A „TISZANTUL“ szerkesztősége és kiadóhivatala.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

A vasárnapi népszerű felolvasások tárgysorozata január hó második felében:

1898. jan. 16. Vasárnapi népszerű felolvasás. Tartja dr. Szombati István: »Arany Toldija« d. e. 11—12-ig.
1898. jan. 23. Vasárnapi népszerű felolvasás. Tartja dr. Tóth Mihály »A festékanyagokról«, — kísérlettel.
1898. jan. 30. Vasárnapi népszerű felolvasás. Tartja dr. Türr Lajos »Magyarország és Ausztria közjogi viszonyai, dualizmus.«

- 16. Az ipartestület táncestélye a Sasban.
- 18. Harmadik jogász estély a Zöldfában.
- 22. Tiszti estély.
- 26. A »Katholikus Kör« táncestélye a Zöldfában.
- 30. A Szigligeti-társaság felolvasó ülése.
- 30. A katolikus kör közgyűlése d. e. fél 11 órakor.

Február 1. Városi bál a Sasban.
• 5. A »Kereskedelmi Csarnok« estélye.
• 6. A 48-as Népkör táncestélye a Zöldfában.
• 19. Tiszti estély.

Felkérjük t. előfizetőinket, kiknek előfizetése az év végén lejárt annak mielőbbi megújítására, hogy a szétküldésben fennakadás ne történjék.

* **Gr. Majláth Gusztáv**, erdélyi püspök ismét fényes tanujelét adta lángbuzgalmának, azon lankadhatatlan, mindig új meg új, meglepőbbnél meglepőbb alakban nyilvánuló apostoli munkálkodásnak, melylyel rövid egy év leforgása alatt nem csak az erdélyi részek minden kath. lakójának szeretetét, de az egész magyar kath. világ tiszteletét érdemelte ki. F. hó 12-ikén ugyanis gr. Majláth, mint tudósítónk írja: Kolozsvárra érkezett, hogy meggyóntassa a kegyesrendiek vezetése alatt álló kath. gymnasium felső osztályának hallgatóit, majd pedig megkeresztelje sub conditione özv. Török Bódogné sz. Szentkirályi Gabriellát, ki eddig az unitárius vallást követte. A püspök kolozsvári utjának másik célja az volt, hogy tegnap f. hó 13-án délután az erd. róm. kath. status igazgató tanácsának ülésén elnököljön.

* **Szoborleleplezés a budapesti Katolikus körben.** A magyar katolikus társadalom adományai révén a budapesti Katolikus Kör új palotájának dísztermében két szobrot leleplezett le tegnap: *Lévay* Imrét, a kiben hazánk összes katolikus körei halhatatlan érdemű alapítójukat tisztelik és *Weinckheim* Frigyes grófét, akinek áldozatkészségéből épült fel a budapesti Katolikus Kör diszes, új palotája.

A leleplezési ünnepély este hat órakor vette kezdetét. Megjelentek az ünnepélyen a székesfőváros egész katolikus társadalma. Különösen a hölgyek voltak túlnyomóan nagy számban.

Pontban hat órakor megjelent az emelvényen az operaház férfikara s *Nosedá* Károly vezetése mellett elénekelte a Himnuszt.

Majd *Hets* Ödön ügyvéd, a Kör megalapítóinak egyike lépett a fölolvadó asztalhoz, hogy megtartsa emelkedett hangú alkalmi beszédét. Üdvözlö a közönséget s vázolván a Kör történetét, méltatja *Lévay* Imre működését és *Weinckheim* Frigyes gróf érdemét.

Beszéde alatt a szoborról lehullott a lepel s a közönség perczekig tartó éljenzésben tört ki.

Ezután *Fintér* Kálmán, a kör tevékeny alelnöke tartotta meg emlékbeszédét *Lévay* Imréről.

Lelkes éljenzés hangzott föl a szép beszéd nyomán, amely után *Hets* Béla szavalta el *Gyürky* Ödönnek „A két szobor“ című ünnepi ódáját.

A lendületes költemény mély hatást tett. A közönség perczekig tapsolt s zajosan hívta a szerzőt, a ki a hívásokra meg is jelent.

Még az Opera férfikara énekelte el a szózatot s ezzel az ünnepély véget ért. A közönség egy része távozott, a másik része egy ideig gyönyörködött a karrarai márványból készült szép szobrokban, a melyek *Holló* Barnabás bevégzett művészetét dicsérik, majd pedig vacsorához ültek.

* **Ösztöndíj tanulmány utazásra.** A tegnapi hivatalos közli a következő pályázatot:

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter által 1898. január 9-én 484. szám alatt a budapesti kir. m. tud. egyetem tanácsához intézett rendelet.

A fiemei áll. főgymnasium jövődi tanár-szükségletére való tekintettel két tanárjelöltet szándékozom Olaszországba küldeni az olasz nyelv gyakorlati elsajátítása s az olasz nyelv és irodalom körébe vágó szaktanulmányoknak az ottani főiskolákon való folytatása céljából.

A kiküldendő tanárjelöltek szaka: 1. classiphilologia; 2. magyar nyelv és irodalom, kapcsolatban más nyelvvel.

Az illetők arra kötelezik magukat: 1. hogy az ösztöndíj engedélyezése napjától számított 10 hónapig Olaszországban időzzenek, valamely

olasz egyetemen főiskolai tanulmányokat folytatnak, melyeket bizonyítványokkal igazolni tartoznak, s az olasz nyelvet lehetőleg teljes mértékben elsajátítják; 2 a nyert ösztöndíj ellenében legalább öt évre tanári szolgálataikat a közoktatásügyi kormánynak bármely állami középiskolánál rendelkezésére bocsátják s esetleg még hiányzó tanári vizsgálatukat mielőbb leteszik.

A kiküldendő tanárjelöltek, kiknek lehetőleg a szakvizsgálat letételét, minden esetre pedig az egyetemi négy évi tanfolyam elvégzését kell igazolniuk, a fentjelzett időre egyenként 1200 frt külföldi utazási ösztöndíjban részesülnek.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterhez címzett folyamodványok f. évi január 30-áig a budapesti, vagy kolozsvári tud.-egyetem tanácsánál nyújtandók be.

Felhívom a tanácsot, hogy ezen ösztöndíjakat azonnal hirdesse ki s a beérkezett és kellőleg felszerelt folyamodványokat az illető kar javaslatával együtt f. évi február 15-éig terjessze fel.

* **A budapesti egyetemről.** A budapesti egyetem szerb, román és szlovén hallgatói legutóbb memorandumot nyújtottak be a rectornak, melyben felsorolják sérelmeiket. A memorandum hangja azonban olyannyira kihívó volt, hogy a rector visszaadta a benyújtóknak azzal a figyelemzetéssel, hogy azon esetben, ha ezen agitációkkal fel nem vagynak, kitiltatnak az egyetem kebeléből. A megintett hallgatók azután gyűlést tartottak s elhatározták, hogy új memorandumot szerkesztenek s azt — a kitiltás ellen való tiltakozásuk kíséretében — egyenest a kultuszminiszterhez nyújtják be. — Hm, kíváncsiak vagyunk, hogy minő levéllel válaszol majd erre W l a s s i c s a nagy levelező.

* **Lueger és a bécsi gáz-kérdés.** Tegnapelőtt népes gyűlés volt Bécsben a józsefvárosi választások tárgyában. A gyűlésen megjelent Lueger dr. polgármester is, a ki nyilatkozott arról a sajtóságot helyzetéről, hogy Bécsben nem képes gázvilágosítási kölcsönt kapni. »Az összes bankok — ugymond — megtagadták a kölcsönt. Hiszen ha annyira korumpált lennék, mint nem, régen megkaptam volna a kölcsönt. De inkább másutt s ha kell külföldön keressék meg a kölcsönt, mintsem eladjam szülővárosomat. Bécs összes lakossága meg fog ütközni azon, hogy így jártam el; de senki engem a korrupció vádjával nem illethet. Kezeim tiszták, s azok is maradnak mindenkor, s mert így van, tiszta a lelkiismeretem is.« — S hogy ezek az önérzetes szavak nem üres frázisok, azt az bizonyítja leginkább, hogy Lueger dr. ezen kijelentése után a keresztény szociálisták egyhangulag Weiskirchner drt, a Lueger által ajánlott jelöltet kiáltották ki képviselő jelöltjüknek. Aligha való hát, hogy Lueger állása tarthatatlan lenne Bécsben, — a mint ezt egyes jámbor liberális ujságok hirdetik.

* **Az új utca nevek.** Nagyvárad városa most akarja az utcákat új nevekkéll ellátni s mintegy 150 utcát akar a szépiészeti és közlekedési szakkbizottság kimagasló történelmi alakokról elnevezni. Így aztán lesz olyan zűrzavar, hogy ember legyen, aki kiigazodik benne. Debreczenben is most van ez a kérdés szönyeg, de ott praktikusabban akarják a kérdést megoldani, mint azt a D. R. U. következő közleménye mutatja:

Új utca nevek. Vecsey Imre tanácsnok a januári közgyűlés elé új javaslatot terjeszt az utcák új elnevezése tárgyában, megfelelőleg a közgyűlés azon kívánságának, hogy minél kevesebb utca új elnevezésre terjedjen ki ez a reform. A javaslat csakugyan rövidebbre fogta a kantárszarat, mert csak 23 régi elnevezés helyett ajánl új neveket, melyekhez még 26 olyan utca és tér keresztesel járnl, amelyeknek eddig nem volt nevök. A neveket legnagyobb részben az ország és a város történelmi alakjaitól kölcsönözte.

* **Temetés.** Tegnap délután 3 órakor temették el id. F o d o r Lajos köztisztviselőt

állott kovács-mestert nagy részvét mellett. A temetést C s á k Máté ev. ref. lelkész végezte, ki szép szavakban búcsúztatta el az öreg iparost. A temetésen az ipartestület testületileg vett részt és a koporsót egy darabig az elhunyt iparos társai vitték.

* **Műkedvelői előadás.** Az iparos ifjuság önképző-egylete az idén is rendez szini előadást husvét első és második napján. Szinre kerül a »Gyimesi vadvirág«, Géczy István pályadíjnyertes népszínműve, melynek sikere elé a legnagyobb érdeklődéssel néz, sikerült az előadás rendezésére dr. Adorján Emilt megnyerni, kinek tehetsége, szakavatottsága nagyban fogja azt elősegíteni.

* **Arany és ezüst bányákat** fedeztek fel Máramarosban. Gödemesterházán 9 tárnára bukkantak, hol az arany és ezüst erek közel a felszínhez, alig 10—12 méternyire fekszenek. Szakértők azt vélik, hogy milliókra menő kincs van ott elrejtve a föld gyomrában, melynek kiaknázását már a közel jövőben megkezdik veszi. Remélik, hogy e vidék hazánkban egyik leggazdagabb aranytermő helye lesz.

* **Az első tűzjelzés az új öratoronyból.** Óriási nép rohant tegnap délután fél 2 órakor a Vasfürdő felé, amely irányban két szertárkocsi robotott trombitaszó mellett. Az új öratoronyból jelezték a tüzet, mely — mint kiséült — csak közönséges kémény-égetés volt. A tűzjelzés és a tűzoltóság kivonulásának oka különben az volt, hogy a kéményseprők a kéményégetést, mely a Vasfürdővel szemben levő épületben volt, elfelejtették bejelenteni a tűzörtségnek. A helyszínen megjelent Mezey Mihály főparancsnok és Rimler Károly főkapitány, kik a kivonult tűzoltósággal és az összesereglett közönséggel nyugodtan tértek haza.

* **Nagy zendülés.** Bagamérban — ma január 13-án délután érkezett szűkszavu távirat szerint — zendülés ütött ki és több sebesülés is történt. Ugy a vizsgálóbírósnak, mint a nagyvárad kir. ügyészségnek 1—1 tagja még délután folyamán a helyszínére a vizsgálat megejtése végett kiszállott.

* **II. Rigó Janesi.** Külföldi lapok egy Bartos (?) György cigányprimásról tesznek említést, aki egy párisi lokalitásban játszott. Ebbe a helyiségbe járt csaknem minden este egy bizonyos H. gyóf 18 éves gyönyörű leányával, akit a cigányprimás egészen elbűvölt. A primás szép fiu volt és fekete villogó szemei megdelejezték a konteszt, aki egy napon az utcán találkozott a primással, szóba állt vele és ennek a kis beszélgetésnek az volt az eredménye, hogy a szerelmes pár többször találkozott és végre meg is szökött Párisból. H. gróf mindent elkövetett, hogy leányát haza csalja, de sikertelenül. A párociska most Dieppeben van és a gróf, hogy a botrányt elkerülje, állítólag beleegyezett a házasságba, de kikötötte, hogy leánya a primással külföldön éljen.

* **Letartóztatott tolvaj.** Tegnap a rendőrök a nagypiaczon letartóztattak egy embert H e r g y á n Pétert, aki a piacon különféle ruhákat kínált előadásra potom áron. Ez szemel szurt az ott lévő rendőröknek és letartóztatták. A rendőrségnél rövid tagadás után bevallotta, hogy az elkobozott ruhákat csakugyan lopta, még pedig saját vallomása szerint Nagy-Szalontán valami ösmeretlen ember-től. A rendőrség ezen vallomás következtében H e r g y á n t letartóztatta és még a tegnapi nap folyamán átkísérte az ügyészséghez.

* **Zobovits Fodor** honvéd huszár százados a kit a 200,000 frtos pénzküldeményének elvesztése és szerencsés megtalálása óta mindenfelől kérő levelekkel zaklatnak, hosszabb időre elutazott.

* **Garázdalkodó földmivelők.** Tegnap előt éjjel három bősárményi lakos B u k a László, K ó s a Gergely és C z i g a i Lajos a korezmába mulattak. A mulatságnak a vége az lett, hogy a három ember garázdalkodni kezdett és összetört mindent ami a kezeügyébe akadt. Mikor vége volt a garázdalkodásnak a korezmáros kérte őket, hogy fizessék meg amit ösz-

szétörtek. A három ember azonban erre a legkevésbé sem volt hajlandó és így a korezmáros, G r o s z Bernát feljelentette őket a járásbírósnál.

* **Tolvaj mulatótárs.** P e t r u c z János és K o c z i János körözs-tarjáni lakosok a mult napokban együtt idogáltak a korezmába. A mulatság után, amikor hazafele mentek Petrucz Korcit egy árokba dobta és a pénzét, mintegy 24 frtot ellopott tőle. K o r c z i mikor észrevette a lopást feljelentette P e t r u c z o t, aki azonban mindent tagad, habár több tanu látta mikor a Petrucz a lopást elkövette, akik azután rá is bizonyították a lopást. Az iratokat áttették az ügyészséghez.

* **Rövid hírek. Kézrekerült tolvaj.** E hó 4-ről 5-re virradó éjjel a nagylétei községhez tanácstermében levő asztal tetejét Fülöp Gyula ottani éjjeli őr egy feszítővassal kifeszítette s a fiokban levő, Szarvas Péter törvénybíró számadása alá tartozó 31 frt 59 krt. készpénzt ellopta. De midjart másnak elfogták. — **A meglopott fogházor.** Balogh Sándor helybeli kir. törvényszéki fogházor Kálvária-utca 69. sz. alatti lakásának padlásáról 5 szál, 5 frt. értékű kolbászt ismeretlen tettes ellopott s a tett elkövetése után a lakatot ismét rendesen bezárta. A rendőrség nyomoz.

A feleséggyilkos mérnök.

(Második nap.)

Zsufolt teremben folytatták ma reggel Gárdos Lajos bűnyügyének tárgyalását.

Miután Eördögh András elnök a tárgyalást megnyitotta, Friedmann Bernát dr. védő bejelenti, hogy a tárgyalás tegnapi menete a védelem részéről bejelentett mentőtanuk közül husznak a kihallgatását fölőslégessé teszi.

A törvényszék ezt tudomásul veszi és folytatólagosan megkezdte a tanuk kihallgatását.

Az orvos vallomása.

Dr. Mészöly József az elhalt Gárdosnének rokona volt, gyakran járt a házukhoz.

— Emlékszik arra, hogy 1894-ben Gárdosnének egy kis leánykája született.

— Emlékszem, mert oda is hívtak.

— Minek hívták?

— Ugy emlékszem, hogy a szülés közben valami véredény megrepedt.

— Hát őnt orvosi minőségben hívták?

— Igen.

— Jelentékeny volt a baj?

— Nem, egészen jelentéktelen.

Baumgarten dr. kir. ügyész: Mikor ön odajött, mondták azt, hogy a szülésnél nem volt bába?

— Mikor én odajöttem, ott volt a bába.

Friedmann dr. védő: Nem mondta ön akkor Gárdosnak, hogy a szülésnél főleg a tisztaságra kell ügyelni!

— Nem emlékszem.

— Nem mesélte önnek az asszony, hogy az első szülés után hosszasan beteg volt?

— Nem emlékszem.

Egy régi jó pajtás mint koronatanu.

Holéczy József állatorvos Gárdosnak gyermekkori pajtása.

— Mióta ismeri ön Gárdost?

— 24—25 év óta.

— Ismerte a nejét is?

— Igen.

— Járt a házukhoz?

— Szomszédok voltunk.

— Milyen nőnek ismerte Gárdosné?

— Vidám asszony volt.

— Nem volt olykor szomorú?

— De néha panaszkodott, hogy a férje rosszul bánik vele.

— Hogyan ruházkodott az asszony?

— Középszerűen.

— Volt ön náluk vacsorán?

— Voltam a feleségemmel, talán kétszer.

— Ön megismertette Gárdost Detsinyivel?

— Igen.

— Ezt megelőzőleg mennyi idővel szólt Gárdos önnek, hogy mérgekre volna szükség?

— Mintegy két évvel azelőtt.
— Említette azt is, hogy mi célra kell neki?

— Igen. Azt mondta, hogy Szent-Endrén be akarja kenni az atyja csemete fáit, mert férgek pusztítják.

— Ön először megtagadta a kérelem teljesítését?

— Igen.

— Gárdosné is kérte önt?

— Igen, homeopatikus gyógyszereket kért.

— Ön végre engedett . . .

— Ugy van. Egy szombati napon elmentem Detsinyihez, ahol Gárdos már várakozott rám. Én bemutatam őt Detsinyinek. Gárdos erre a droguistának átadott egy jegyzéket, a melynek a tartalmát azonban én nem ismertem.

— Detsinyi kiadta a mérgeket?

— Körülbelül 14 nappal utóbb Detsinyi egy dobozban a lakásomra küldte a szereket.

— Azelőtt is látott ön ilyen mérgeket Gárdosnál?

— Láttam kokaint, balladonnát, morfiomot, arzenikumot, valami 30 féle mérget.

— Ön tudott róla, hogy Gárdosné betegségebe került?

— Igen.

— Meglepte önt az asszony halála?

— Meglepett és mindjárt gyanítottam, hogy nem természetes halállal mult ki.

— Honnét gyanította?

— Gárdos gyakran olyan kifejezéseket használt, hogy gyanu támadt bennem.

— Milyen kifejezéseket?

— Egy alkalommal például a gyerekeimről beszéltünk. Gárdos akkor megjegyezte, hogy ez lesz az utolsó gyereke.

— Hát még?

— Gárdos folyvást ideges volt . . .

— Ott volt ön az asszony temetésén?

— Ott voltam.

— Kérdezte Gárdosi a halál oka felől?

— Kérdeztem; azt felelte, hogy hirtelen halt meg, valószínűleg a szülés következtében. Gárdos ekkor is feltűnően ideges viselkedést tanúsított.

— Mikor történt, hogy ön a vádlottnak határozottan a szemébe vágta, hogy ő mérgezte meg a feleségét?

— Gárdos nálam volt a haláleset után, félrehívott s azt mondta, hogy az anyósa őt gyanúsítja a gyilkossággal. Én azt tanácsoltam neki, hogy jelentse fel az anyósát. Azt felelte, ezt nem teszi. Utóbb pedig kért, hogy tagadjuk el a mérgek beszerzését. Én erre kijelentettem neki, hogy ő mérgezte meg a feleségét, s mindjárt meg is mondtam neki, hogy legjobb lesz, ha főbe lövi magát.

— Mit felelt ő erre?

— Azt, hogy majd ki fogja magát vágni.

— Mikor kérdezte öntől Gárdos, hogy mennyi idő alatt tűnik el a hullától a morfiom nyoma?

— Egy estén kaptam egy levelet, mely alá valami Klein Hermann volt írva. Az állott benne, hogy üzleti ügyben jöjnek le a kávéházba. Én elmentem, de alig értem az utcasarokhoz, valaki hátulról a vállamra ütött. Gárdos volt. Kérdeztem tőle, mit akar. Ekkor tudakozódott, hogy mennyi idő múlva tűnik el a hulláról a morfiom nyoma. Azt feleltem, egy év múlva. Gárdos erre összeresztent, s halkán mondta: Az baj!

Baumgarten dr. kir ügyész: Igaz, hogy ön figyelmeztette a halottkémet a hullára?

— Geigernek szóltam.

Friedmann dr. védő: Mikor suttogtak arról, hogy Gárdos megmérgezte a feleségét, nem érezte ön magát kényelmetlenül? Nem félt, hogy önt belekeverik ebbe a dologba?

— Tartottam tőle.

— Hát akkor valószínű, hogy ön Gárdossal összebeszélte.

— Nem beszéltem vele össze. Hiszen az anyósa én irántam való kiméletből nem akarta Gárdost följelenteni. Én azonban kijelentettem neki, hogy ha ő nem teszi meg a följelentést, megteszem én.

— Azt mondja Gárdos, hogy önök utoljára a Dunaparton találkoztak. Igaz-e?

— Nem emlékszem.

— Jöjjön ide Gárdos! Van valami megjegyzése a vallomására.

— Van. Először is az, hogy mi utoljára a Dunaparton találkoztunk. (A tanúhoz). Te levelet írtál nekem, amelyben találkoztát adtál a Dunapartra. Ott mondtad, hogy a szereket meg kell semmisíteni.

Tanu: Lehet, nem emlékszem.

Vádlott: Az sem felel meg az igazságnak, hogy én rosszul bántam a feleségemmel.

— Tanácsolta Holéczy önnek, hogy löjje agyon magát?

— Igen, azt mondtotta, löjjem agyon magam vagy szökjem meg, még van idő reá. Erre én azt mondtam, hogy egyiket sem teszem, majd igazolni fogom magamat.

Holéczyne vallomása.

Holéczy Józsefnét hallgatják ki ezután. Tizenkét év óta ismeri Gárdosékat. Nem valami jó viszonyban éltek egymással.

— Panaszkodott az elhunyt, hogy a férje folyton mérgeket akar vásárolni?

— Egyszer panaszkodott.

— Hallott ön arról, hogy Gárdosné leánykorában egyszer öngyilkosságot akart elkövetni.

— Hallottam. Akkor történt ez, amikor Gárdos megkérte s ő inkább a mechanikushoz vonzódott.

Ügyész: Igaz-e, hogy az elhunyt panaszkodott, hogy a férje kényszeríti őt a Porosékkal való érintkezésre?

— Igaz.

— Beszélt-e arról, hogy a férje el akarta hajtani a magzatát?

— Beszélt.

— Panaszkodott a férje fukarságáról?

— Igen.

Friedmann védő: Mennyi pénzt adott Gárdos havonként a feleségének?

— Úgy tudom, 50—55 forintot.

— Igaz-e, hogy Gárdos gyakran vitte a feleségét színházba, mulatóhelyre, vendéglőbe?

— Igaz, ilyen helyeken többször találkoztunk is.

— Panaszkodott Gárdosné önnek arról, hogy az ön férje nem szerez mérget az ő férjének?

— Igen.

Ügyész (a vádlotthoz): Mi szükség volt magának a magzat elhajtási szerre?

— Unalomból készítettem pozsonyi tartózkodásom alatt.

Egy cseléd vallomása.

Cserepes Mari cseléd volt Holéczyéknál.

— Ismeri a vádlottat.

— Nem.

— Jártak Gárdosék Holéczyékhez?

— Egyszer ott láttam Gárdosné.

— Tud-e arról, hogy Gárdosné gyűlölte a gyermekét?

— Tőle hallottam. Azt mondta, hogy elpusztítaná magát, ha még több gyermeke volna.

Ügyész és védő veszekednek.

Ügyész: Hol szolgált ön előbb?

Védő: Ez nem tartozik a dologhoz.

Ügyész: Csak van jogom ezt megkérdezni! Különben is ne tessék ilyen insinüációkkal élni. Kikérem magamnak!

(A tárgyalást folytatják.)

TANÜGY.

A nőipariskola 2 éves évfordulója.

Jövő hó 1-én veszi kezdetét az új félévi tanfolyam, február 1-én. Február 10-én, jelentőségteljes hónap a nőipariskola életében! nem tűnhetsz el nyomtalan . . . megköltünk, aranyos fonállal!

2 röpke év! mi az egy ember életében?

— Semmi! és mégis — ha mint a kis méh, szorgalmasan munkáltunk, — fáradságunk gyümölcse, édes! sőt — tenger keserűsége és küzdelmen átérve, — még edesebb! Nektek kedves tanítványaim, édes gyermekeim! köszönöm, kiknek átadva a lelkem, szorgalommal működtek a nőipariskola alapkövének összehordásánál, a sikert, mely fáradságomat koronázza. A város, a sajtó, a hölgyközönség elismerését ti vívtátok ki!

Minden tanító szeretettel, odaadással munkál; nem az ő hibája, ha a talaj roszt, melybe termő magot vetett.

Ezelőtt két évvel csendben kezdtük meg a tanulást; a megboldogult jó öreg Bácsi bácsi házában; emlékezzetek csak vissza! . . . 18-an voltunk. (Milyen bajjal verődött össze a tekintélyes szám!) Nem csoda! rá kellett szolgálunk az előlegezett bizalomra. 4 1/2 hó alatt, az általatok készített munkákat kiállítva: az iskola létekezése el lett döntve, be lett bizonyítva, hogy »hézagpótló«, hogy »minden irányban megfelel«. Ugyancsak 1896. szeptember 1-én már 42 növendék iratkozott be s végzett, kevés kivétellel — jó sikerrel. Helyszűke miatt mentünk tovább két házzal a Fráter házba, ez az év biztosította számunkra a város, az iparkamara jóakarátát. Az első segélyt: dr. Schluach Lőrincz, bibornok-püspök urnktól nyerte ez iskola. Ő volt kegyes a butorok árát adományozni. Aztán a miniszteriumtól kaptunk 300 frt segélyt a felszerelés teljes kiegészítésére. 1897-ben már a város részesítette 400 frt és a kereskedelmi kamara 100 frt segélyben az iskolát.

Igy jutottunk a központ, a város szívébe; minden tekintetben. Ma már van a nőipariskolának védőhölgye, a szó szoros értelmében, a ki a haladást időről-időre konstatálja; a ki úgy engem mint Dekker Irént, a kinél ügyesebb, szakképzetebb tanítónőt kevés város mutathat fel, a kire büszke vagyok, s a kit még is lelkemből sajnállok, mert anyagilag nem bírok kellőképp méltányolni, tekintettel az iskola fentartásával együtt járó kiadásokra, pedig az idén 1000 korona állandó segélyben részesít a város; áldja meg az Isten érte mindazokat, kik a tanügy érdekében segítettek és segítenek, hogy lankadatlan erővel és lelkesedéssel törhessünk előre a műipar fejlesztése és a szegény nép jóléte érdekében.

Szedlarikné Dudinsky Anna,
nőiparisk. igazgatónő.

IRODALOM.

— Az Országos Néplap politikai, szépirodalmi képes hetilap második száma a következő változatos tartalommal jelent meg: Ne csüggedj! — Bánffy szövetségei. — Olvasóinkhoz. — A házasság szentsége. — Gondolatok. — A császár követe. — Ezer és előtt. — Csak azért is! . . . — A pápa jubileumáról. — Hazánk. — Országgyűlés. — Külföld. — Jogismeret. — Hétről-hétre. — A gazda. — Háztartás éh konyha. — Képeink. — Irodalom. — Mulattató. — Találós kérdés. — Szerkesztői üzenet. A változatos tartalom és nagy gondal meg szerkesztett újság egy évre 2 frt. Pozsony, Ferencziek. Bárki kérhet mutatványszámot, s ha maga nem tartaná meg, adja másnak, hogy terjedjen a hasznos és tanulságos olvasmány.

MULATSÁG.

A katolikus kör táncestélye. A kath. kör vigalmi bizottsága nagyban készül a 26-iki táncestélyre. A meghívók már készen vannak és most vannak expedálás alatt.

A táncestélyre vonatkozólag a következő felhívást vettük: A kath. kör vigalmi bizottságának tisztelt tagjait f. hó 14-én pénteken este 6 órakor a kör helyiségében tartandó II. biz. gyűlésre tisztelettel meghívom. Nagyvárad, 1898. jan. 13. Imrik Gusztáv, elnök.

* **A jogász táncestély elhalasztva.** A jogász táncestély rendezősege tegnap gyűlést tartott, amelyen elhatározták, hogy a 18-dikára tervezett harmadik estélyt Pálmai Ilka hangversenye miatt elhalasztják és szerdán 19-én tartják meg a Zöldfa összes termeiben.

Meghívó. A Nagyvárad-Velencei »Gazdák köre« 1898. január hó 23-án Buday Miklós ujjonnan átalakított vendéglőjében Kolozsvári-utca 71. sz. alatt népies jellegű táncmulatságot rendez. Belépti díj személyenként 1 korona. Kezdeté este fél 8 órakor. Jegyeket előre válthatni a rendező bizottsági tagoknál és este a pénztárnál. Jó italok és izletes ételek a hely-

szinén lesznek kaphatók. Ugyanaz napon megelőzőleg lesz d. u. fél 3 órakor az évi rendes közgyűlés.

Társas-estély a Wöber-szállodában. Folyó hó 22-én a Wöber-szállodában táncszal egybekötött zártkörű társas estély lesz. Rendezői: Ambrus György pénztárnok. Boócz Gyula ellenőr. Tyll Imre penztárnok. Berkesy István, Bumbera István, Dull László, Fazekas Géza, Farkas József, Fodor Lajos, Flórer József, Jámbor István, Kecskeméti László, Kozma István, Kondrovics Zs., Lőrinczi Kálmán, Máthé István rendezők. Kezdeté 8 órakor. Belépti-díj: Személy-jegy 60 kr. — Család-jegy 1 frt 50kr.

REGÉNY-CSARNOK.

ÜZLET és SZERELEM.

Németből: — plex.

5.

Majd gyors átmenet után, mely alatt a fájdalom és a magával vívott harc élénken visszatükröződött arcán és tartásán, így szól:

— Csacsi vagy barátom, mint az éjszaka. De nem rövöm ezt fel hátrányodra, mert te még nem ismered az élet küzdelmeit. Talán lesz még nekünk is egy kis beszédünk egymással, majd ha te is nyakig fogsz uszni a bajokban. De biztosítalak róla, hogy engem nem fogsz ilyenek találni, a milyen te vagy.

Es most végezzünk a dologgal. En meghagytam Angéliának, hogy viselje magát, mintha nem is ismernők egymást. Egyedül is ment szállásra, mely a tengernagyi uton van, s nekem fel kell őt most keresnem.

Az estét is vele töltöm. De, hogy el ne felejtsem, hol is ebédeljünk ma?

— Ugy gondolván, a szállodában. Ezennel meg is hivlak rá s s arra kérlek, hozd magad a tetsző barátnődet is délután öt órára

Egy felvillanó tekintet s egy önkéntelen kiejtett hálás szó volt a válasza s szavakra, melyek után kiengesztelődve és némán fogott kezét Frederico testvérével.

Befejezett dolognak tartá, hogy Askán megbánta hibáját és megtért hozzája és mivel remélt, hitt is egyszersmind.

A megállapodás értelmében Askánnak azon szálloda előtt kellett Fredericóra várakoznia, a melyben ennek barátnője lakást vett. Innen mentek volna aztán mint Askánnak vendégei ebédre egy vendéglőbe.

Askán azonban, mialatt fel s alá járt a szálloda előtt, úgy találta, hogy sértés volna testvére és ennek barátnőjére kívül várakoznia beljebb került tehát a szállodába és felkeresve a kapust, megtudakolta tőle Delardó urnőnek lakását, mert az alatt a név alatt szállt meg ott Frederico kedvére.

Epp ebben a perczben jelent meg Frederico karonfogva egy nővel, kinek bájos megjelenését csak még tökéletesebbé tette a választékos és izléses toilett s a következő pillanatban már megtörtént a kölcsönös bemutatkozás.

— Jöjjön csak, jöjjön kérem azonnal fel, mihozzánk, kiáltá az élénk természetű chilei nő, midőn Askán elmondta, hogy megakarta őt látogatni.

Frederico azonban ellenkezett és sürgette az indulást.

— Éhes vagyok Angolina, rettenetes éhes! Vedd ugy a látogatást, mintha már megtörtént volna.

Es Angolina elragadó kedvességgel engedelmeskedett. Midőn pedig nemsokára együtt ültek a terített asztalnál és Akán őt nevetni tréfálkozni és csintalankodni látta kénytelen volt beismerni, hogy még soha sem volt alkalma ilyen büvös és lebilincselő modern teremtséssel találkozni.

Bájosan csendült meg ajkán a hibás német szó, a leánynak természetes méltósága mellett is bizonyos szelidség és báj ömlött el rajta, mely tiszteletet parancsolt iránta. De megindító volt az ő nagy szívjósága és önzetlensége is, melyről lépten nyomon tanúságot tett.

Igy midőn Fredericonak a fogások egyike nagyon is izlett azt megisméltendő esengetni

akart a pinczérnek Angelina abban a perczben tányérjára rakta a maga porcezióját és nem türtle, hogy abból valamit visszaadjon.

— Nem és nem! Jól tudom, hogy nem szeretsz várakozni. Te egy türelmetlen kedves gyermek vagy. Most izlik látom neked az étel, lehet hogy később nem izlenék.

Egyébként is mindig Frederico körül forgolódott és jól értette a módját, hogy mint és hogyan kell a külső modorában néha egy kissé nyers fiatal embernek kedvében járnia.

(Folyt. köv.)

TA VIR A T O K.

Három miniszterünk a királynál.

Bécs, január 13. (Saj. tud. táv.) Perczel, Darányi és Wlassics magyar miniszterek ma reggel Bécsbe érkeztek és az általános kihallgatások során kihallgatáson voltak Ő Felségénél.

Bál Lajos Viktor főhercegnél.

Bécs, január 13. (Saj. tud. távirata.) Lajos Viktor főhercegnél tegnap este bál volt, amelyen az uralkodóház itt időző tagjai, Ernő Ágost cumberlandi herceg és neje s a főnemesség tagjai vettek részt.

Apponyi Sándor gróf eskütétele.

Bécs, január 13. (Saj. tud. táv.) Ő Felsége ma az általános kihallgatások előtt kivette Apponyi Sándor gróf magyar főrendiházi tagtól a titkos tanácsosi esküt, mely alkalommal Goluchowski külügyminiszter interveniált.

Az Eszterházy ügy vége.

Budapest, jan. 13. (Saját tud. táv.) Piquard ezredest ma reggel Mont Valenbe vitték, honnan mindaddig nem távozhat, míg döntés nem történt ügyének a nyomozó tanács elé bocsátása fölött. *Eszterházyt pedig kitörölték a franezia hadsereg listájából.*

Zola ellen bünvádi eljárás.

Budapest, jan. 13. (Saj. tud. táv.) Zola ellen megindították a bünvádi eljárást.

Végzetes karambol.

Miskolcz, jan. 12. (Saját tud. táv.) Az itteni vonalon két teherkocsi, tolatás közben, hibás váltóállítás következtében rettenetes erővel összeütközött. A kocsik jóformán szétrombolódtak. *Három vasuti altiszt szörnyet halt.*

Plymouth-i választások.

Budapest, jan. 13. (S. t. t.) Plymouthban Mend liberálist 5966 szóval képviselővé választották. Guest, a konservatív jelölt 5802 szavazatot kapott. Plymouth eddigi képviselője is liberális volt.

Egy angol ágyunaszád Haniában.

Budapest, január 13. (Saj. tud. táv.) Mint a »Daily Mail« Singaporeból tegnapi kelettel jelenti a »Swift« angol ágyunaszád, amely hirtelen utasítást kapott, hogy Hongkongba vitorlássék, Haniában indult el.

Weyler tábornok Madridban.

Budapest, jan. 13. (Saját tudósítók táv.) Weyler tábornok ma este Madridba jelentkezett a haditörvényszék s azután a főhadbíró előtt.

Egyiptom megszállása.

Budapest, jan. 13. (Saját tud. táv.) A »Mouringpost« és a »Daily Chronicle« arról értesül, hogy a gibraltáni testőrgárátosak első zászlóalja parancsot kapott, hogy készüljön el az Egyiptomba indulásra.

A kubai zavarokhoz.

Budapest, január 13. (Saját tud. táv.) Correa hadügyminiszter elrendelte, hogy 6000 emberből álló csapatot küldjenek Kubába.

New-Yorki dementi.

Budapest, január 13. (Saját tud. távirata.) Az a hír, hogy a seninol-indiánok fellázadtak, koholt. A hír ugy keletkezett, hogy egy sereg garázdálkodó ember lövöldözni kezdett. Az indiánok ingerültek ugyan, hogy a fajrokonaiikat meglyncelték, de felkelés nincs készülöben.

A fok-földi harcztérről.

Budapest, január 13. (Saját tud. távirata.) L e r o t o d i basuto-főnök Mazupha jó hadállását egy éjszakán tartó harcban elfoglalta. Vad küzdelem folyik még mindig a hegy tetőn.

Aradások Valencziában.

Budapest, jan. 13. (Saját tudósítók táv.) Valenzia tartományban kiöntöttek a folyók. Néhány helység viz alatt van. San Lucarde Bamedában a péküzleteket folyton ostromolják a munkanélküliek. Több elfogatás történt.

Ujabb hírek Kubából.

Budapest, jan. 13. (Saját tudósítók táv.) Kubai hírek szerint a falusi lakosság helyzete, a megerősített helyeken — a hová visszavonultak — jelentékenyen javult. A vidéki kormányzó szétosztja az egyesült államoktól érkezett segélyt. A kubai helyzetről és az egyesült államoknak a szigethez való viszonyáról szóló nézetek általában kedvezőek. Még az amerikai sajtó többsége is javultnak mondja a helyzetet.

Zola a Dreyfuss ügyéről.

Budapest, január 8. (Saját tud. távirata.) Az Aurora »J' accuse« czimen Z o l a nyílt levelét közli a köztársaság elnökéhez, a mely a most befejezett Esterházy pert bírálat tárgyává teszi. Zola a vizsgálatból és a haditörvényszék előtt való tárgyalásból sok szabálytalanságot és törvényteleniséget emel ki és azzal vádolja du Patyde Clam-ot, Ravory-t, Billot-t, Mercier-t, hogy megszegték kötelességüket. A levél így végzi: Védolom Paty de Clam-ot, hogy öntudatlan, de ördögi szerzője egy igazságszolgáltatási tévedésnek, vádolom Mercies-t a bűnrészességgel, vádat emelek Billot ellen, hogy elfojtotta a Dreyfuss ártatlansága mellett való bizonyítékokat, Boisdreffre-t és Gouse-t pedig azzal vádolom, hogy segített neki. Vádolom Pellieux-t és Ravary-t, hogy bűnös vizsgálatot folytattak, vádolom továbbá Belhomme, Varinard és Cunard szakértőket, hogy csalárd véleményt nyilvánítottak. Vádolom a hadügyminiszterium elnökségét, hogy utálatos sajtó campaguet indított a közvélemény félrevezetésére és saját büne eltussolására, vádolom végül az első haditörvényszéket, hogy megsértette a jogot, a mikor Dreyfuss-t titokban tartott okirat alapján ítélte el és vádolom a második haditörvényszéket, hogy tudva felmentett egy bűnöst és ezt a törvényteleniséget parancsra követték, a mi a törvény szigora alá eső vétséget képez. Állítsák (Zolát) az esküdt-szék elé és indítsanak ellene uyílt vizsgálatot!

KÖZGAZDASÁG.

A debreczeni vásár eredménye. A debreczeni nagyvásár, amelyen nyersterményeket árulnak, elég népes volt. Börben nagymennyiséget hoztak be. Lengyelország is szerepelt ezen a vásáron és igen sok árval. A lengyel kereskedők még üsző bornyut is hoztak. Dél felé gyengültek az árak, bárha sok eladó és vevő volt. Az árak a következők:

Ökör bornyubőr	20—21	frt
Tehénbőr	14—16	>
Bornyubőr	3—4	>
Üszőbőr	10—12	>
Lengyelországi	7—10	>
Lóbőr	10—11	>
Juhbőr	2	frt 20; 2
Magyar juhbőr	1	frt 50; 2
		frt 66 kr.

Tollvásárra behoztak 200—250 métermázsát. Száz kilónként eladott közepszerű 160—170 frtig, legfinomabb hely 380—400 frtig.

Torontál és Szabolcs után — Békés. Békésről írják, hogy ott *háromszáz munkáscsaládnak* elfogyott az élelmiszere és a tüzelője. Helyzetükön a lehető legjobban úgy segítenek, ha alkalmat nyújtanak nekik arra, hogy munkával keressék meg a betevő falatot. Az *Iván-fenekéi ármentesítő társulat* és a *vármegye* éppen e helyzet által sarkalva fogantatosít földmunkákat. Utóbbi program ki-
viűi elkészített a csabai-bekési utzakasz földmunkáját 120.000 forint költséggel. S bár a helyzet ily vigasztalan, a szocialista kolompok sok helyt sikerrel agítálnak, hogy ne álljanak munkába. A Sárrét-vidéki uradalmak, hol a szocialista izgatás loghevesebb most idegen helyről szerződtek jövő aratásra munkásokat. A Sárréten az asszonyi szervezkedések is erősek s *Szeghalom* szavalkatokkal egybekapcsoló népbálat akartak rendezni, kitűnt azonban, hogy a legveszedelmesebb szocialista költeményekből állították össze a műsort és így a bált nem engedélyezték.

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1897. január hó 11-ik napján tartott vásárban eladott természetények és élelmiszereknek.

Tiszta buza: Ó 11.80. Uj 11.60. Kétsz. buza 8.80—8.50. Rozs 8.30—8.—. Arpa 5.40—.—. Zab 6.30—6.—. Tengeri: Ó 5.60. Uj 5.20. Borsó 16.—. Lencse 17.—. Bab 7.80. Köleskása 11.50. Burgonya 3.10. 100 kiló lángliszt 19.40. zsemlyelisz 19.20. fehérkenyér liszt 18.80. barnakenyér liszt 18.—. széna fuvarral 1.80. szalma 0.70 Szalona 63.—. 6 kiló zsup-szalma —08. 150 dkgr. alom-szalma —03. 1 köbm. bikkfa 3.20. tölgyfa 3.—. cserfa 3.40. 100 kiló marhahus 48.—. Öntött gyertya 46.—. Lámpaolaj 46.—. 1 liter ó-bor —50. Uj-bor —40. Pálinka —34. Szilva pálinka —80. Szesz 1.—. 1 mm. kőso 10.70. nyers fagyú 24.—. olvaszt. fagyú 34.—. szappan 24.—. birka gyapju —.—. magyar gyapju —.—. Egy hektoliter ó-bor 33.—. uj bor 23.—. méz 1.10. kemény faszén 1.80. puha faszén 1.60. kendermag 8.70. köles 5.70. repce 12.—. dió 23.—. mogyoró —.—. aszu szilva 24.—. Egy kilogramm savanyu káposzta 12. szalonna 66. sertéshus 56. juh-hus 34. veres hagyma 9. fog-hagyma 22. bors 1.—. paprika 1.20. barnakenyér 16. Egy liter kőolaj 20. 1 mm. bükköny —.—. 1 mm. luczernamag —.—. 1 mm. lóhere —.—. 1 mm. burgondi —.—.

Forgalmi kimutatás 1898. évi. január 11-ről: Tiszta buza körülbelül 200 hltr, kétszeres buza 50 hltr, rozs 300 hltr, árpa 100 hltr, zab 100 hltr, tengeri 400 hltr, burgonya 500 hltr. Lábás jószágok: Hízott sertés mintegy 100 drb, félhízott 120, sovány 200, süldő 350, malacz 800, hizott marha 7, jármás ökör 300, fejős tehén 240, borju 180, bivaly —, juh és kecske 80, ló 413.

Marha ártáblázat 1898. január 11-ről Egy pár első rendű jármás ökör 280—310, egy pár másodrendű jármás ökör 200—265, egy pár harmadrendű jármás ökör 110—180, 1 pár fejős tehén 86—190. 1 drb. vágó ökör 250 kgr. 64—85, 1 drb. vágó tehén 150 kgr. 44—65, 1 drb. veres borju 8—14, 1 drb. fél éves borju 16—21, 1 drb. egy éves borju 22—33, két éves borju 32—54, 1 pár hizott sertés 47—78, 1 pár fél éves 19—24, 1 pár egy éves sertés 33—46, 1 pár két

éves sertés 50—74, egy jó igás ló 55—75 drb. 1 pár ökörbőr 16—21, egy pár tehénbőr 11—16, 1 pár borjubőr 5—7, 1 pár lóbőr 6—10.

TÓZSDE.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Gabonatözsde.

Készáru búzában az irányzat gyenge volt.

Határidők.

Budapest, jan. 13.

Buza őszre	— — — — —	9.40
Buza tavaszra	— — — — —	11.90
Tengeri	— — — — —	5.29
Rozs őszre	— — — — —	8.69
Zab őszre	— — — — —	6.36

Értéktözsde.

Az irányzat gyenge.

Budapest, jan. 13.

Oszták hitel	— — — — —	355.60
Magyar hitel	— — — — —	383.—
Allamvasut	— — — — —	345.75
Déli vasut	— — — — —	83.—
Rimamurányi	— — — — —	251.25
Magyar jelzálog	— — — — —	274.25
Magyar leszámítoló	— — — — —	256.—
Villamos vasut	— — — — —	279.50
Salgótarjáni	— — — — —	602.—
Iparbank	— — — — —	101.25
Budapest közuti	— — — — —	405.25
Kereskedelmi bank	— — — — —	1450.—

Bécs, jan. 13.

Az irányzat gyenge.

Oszt. hitel	— — — — —	355.87
Magyar hitel	— — — — —	382.25
Allamvasut	— — — — —	346.—

Hivatalos árfelnyomók

budapesti áru- és értéktözsde 1897. január 13-án.

Magyar aranyjárdék 4%	— — — — —	121.—
Magyar koronajárdék	— — — — —	99.60
Magyar vasuti kölesön aranyban 4 1/2%	— — — — —	121.50
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2 1/2%	— — — — —	101.—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	— — — — —	120.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — — — —	97.—
Italmézési jog megváltási kötvény	— — — — —	101.—
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	— — — — —	97.—
Magyar nyeresemény sorjegy-kölesön	— — — — —	154.—
Tizszaszabályozási és szegedi sorjegy kölesön	— — — — —	140.50
Oszták járdék papírban	— — — — —	102.25
Oszták járdék ezüstben	— — — — —	102.25
Oszták járdék aranyban	— — — — —	121.25
Oszták korona járdék	— — — — —	102.25
1860. oszták államsorsjegyek	— — — — —	144.50
Oszták magyar bankrészevény	— — — — —	943.—

Magyar hitelbank részvény	— — — — —	383.—
Oszták hitelintézeti részvény	— — — — —	356.—
Páris vista	— — — — —	346.25
20 márkás arany	— — — — —	952.—
Német birodalmi márka	— — — — —	587.77 1/2
London vista	— — — — —	120.—
Páris vista	— — — — —	47.60
20 márkás arany	— — — — —	14.74

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

280
1897 szám.

Árverési hirdetés.

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a nagyvárad városi kir. járásbírósága 1897 évi november 6-án 24098 számú végzése következtében Janosó Dezső nagyvárad ügyvéd által képviselt Dr. Schlauch Lőrincz, bibornok nagyváradai lat. szert. m. püspök javára Sanka Vilmos csermői lakos ellen 12832 frt s jár. erejéig 1897 évi november hó 11-én fogantatosított biztosítási végrehajtás útján lefoglalt és ugyan fentnevezett végrehajtató javára 28 frt s jár. erejéig felülfoglalt és 7240 frtra becsült, mintegy 6000 ür köbméter hasáb és dorongfa, 3 öl villafa, 10000 komló karó, összes dől és szárazfák, kimustrált talpják és galyfák, mintegy 400 méter hánytott dorongfából álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a tenkei kir. bíróság 11082/1897 számú végzése folytán 12832 frt tőkekövetelés, ennek 1897 évi május hó 15. napjától járó 5% kamatai és eddig összesen 229 frt 90 krban bíróság már megállapított költségek valamint 28 frt s járuléka erejéig Beél községben »Beél Lunka« nevű erdőrészben illetve mindenütt a helyszínen leendő eszközlésére 1898 évi január 20. és követbező napjainak mindég délelőtt 10 órája határidőül ki-tűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly meg-jegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingó-ságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Kelt Tenkén, 1897 évi december hó 30. napján.

Jaeger Alajos,
kir. bírósági végrehajtó.

BELÉPÉSI FELHÍVÁS!

A »POLGÁRI TAKARÉK- ÉS SEGÉLYSZÖVETKEZET«

348 5—15

III-ik ÉVTÁRSULATÁBA.

A »Polgári takaré- és segély-szövetkezet« módosított alapszabályai szerint 1898. január 1-én új évtársulatot nyit, mely 156 héten át, vagyis 1900. év végeig tart. Mindenki tetszés szerinti számban jegyezhet üzletrészeket s minden üzletrész után **hetenként 10 kr (20 fillér) fizetendő.** A három év eltelte után az évtársulat feloszlik s az összes jövedelem a résztvevők között felosztatik és mindenki megkapja a befizetett tőkét a felmerült haszonnal együtt.

A szövetkezet célja a takarékoságot előmozdítani és önségélyt nyújtani, amennyiben minden tag heti betétei által önmagának tőkét gyűjt, mely a heti részletekben való befizetések daczára is a takarékpénztári kamatozásnál magasabb nyeresemény osztalékot hoz és mert minden tag az általa befizetett összeg 4/5 részét 6%-os kamattalab mellett minden előleges bejelentés nélkül kölesönkép felveheti.

Vidéki tagok belépésének és a heti fizetések bérmentes teljesítésének

megkönnyítése czéljából a szövetkezet a póstatakarékpénztárnál számlát nyitattott.

A szövetkezetben való belépés alkalmával üzletrészekint 5 kr beiratási díj fizetendő s egy heti részlet lefizetése után már mindenki megkapja saját nevére irt könyvecskéjét.

Szövetkezetünk jelenlegi tisztelt tagjait valamint mindazokat, kik az 1898. január 3-tól kezdődő 3-ik ciklusnak tagjai óhajtanak lenni felkérjük, hogy a szövetkezet üzlethelyiségében (Szent László-tér, Kovács-féle ház) **mielőbb** beiratkozni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1897. november hó.

A »Polgári takaré- és segélyszövetkezet«
igazgatósága.

A III-ik évtársulat befizetési napjai:

hétfő délután 3—5-ig,
csütörtök délután 3—5-ig.

A szövetkezetnek eddig több mint 1100 tagja van, mintegy 20,000 üzletrészszel.

